

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ УЧНІВ ПРЕДМЕТА «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»

Ремех Т. О., канд. пед. наук

Програмова мета шкільної громадянської освіти — це «формування громадянської компетентності учнівської молоді, що забезпечує її активну громадянську позицію, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство в розв'язанні суспільних проблем».

Для розуміння сутності громадянської компетентності важливими є такі її характеристики:

- це ключова компетентність, що характеризується спроможністю людини здійснювати поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи проблеми;
- вона базується на громадянських цінностях, що уналежнюють ідеали, переконання та моральну позицію особистості;
- її формування може здійснюватись виключно в спільній діяльності вчителя та учнів;
- її компоненти тісно пов'язані між собою й формуються комплексно.

Громадянська компетентність повною мірою виявляється лише в реальній життєвій ситуації, адже вона не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації — в ній органічно поєднується мобілізація знань, умінь і способів поведінки особистості, спрямованих на умови конкретної діяльності. При цьому компетентна людина застосовує стратегії, найприйнятніші для виконання тих чи інших завдань.

У педагогічному плані громадянська компетентність складається з певної сукупності знань, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань, які допомагають людині усвідомити своє місце в суспільстві, обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною, державою.

Структурними компонентами громадянської компетентності є такі: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та операційно-діяльнісний. Тому система формування громадянськості має бути спрямована на розвиток особистості в зазначених напрямках. Сформована громадянська компетентність учня виявляється в сукупності результатів опанування знаннями і вміннями, сформованості навичок і ставлень.

На відміну від інших предметів старшої школи, завдання громадянської освіти передбачають формування в учнів умінь «поводитись», «проявлятись», «реалізуватись у життєвих ситуаціях», «спілкуватись з іншими», «отримувати

досвід поведінки, взаємодії, взаємовідносин». Досягнення таких цілей уможливується активною залученістю учня до навчання, його «зануренням» у відповідні навчальні ситуації на уроці й поза ним. Адже лише в діяльності формується громадянська активність учня, ухвалюються рішення на основі свідомого вибору, виявляється громадянська позиція та відповідальність. Це, своєю чергою, слугує передумовою саморозвитку й самореалізації особистості, вибудовування нею власної життєвої стратегії.

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ПИСЕМНИМИ ІСТОРИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

Власов В. С., канд. пед. наук

Сучасна методика визначає вміння працювати з історичним документом як фундаментальне вміння учня, що має формуватися впродовж навчання засобами кількох шкільних курсів. Оптимальний спосіб організації роботи з формування цього вміння — **методика покрокового аналізу історичного документа**. На перших етапах робота з документом має відбуватися за безпосередньої участі вчителя (евристична бесіда та інші прийоми) з поступовим ускладненням аж до самостійного аналізу учнями джерела та інтерпретації історичних фактів.

Робота з історичним джерелом за умов сучасної школи можлива лише в поєднанні з підручником. Викладання, побудоване тільки на джерелах, вимагатиме неймовірних зусиль педагога, невиправданого збільшення кількості навчального часу, тож неодмінно призведе до перевантаження учнів. Результат такого навчання видається сумнівним. Підручник, створений лише на історичних джерелах й позбавлений глибокого контексту подій, неодмінно призведе до еkleктичного розуміння минулого людства.

Орієнтовні вміння учнів у роботі з писемними історичними джерелами (історико-аналітичні вміння). Учень повинен вміти:

Ознайомлення з джерелом (1 етап). 1. Визначити різновид джерела (чи це уривок з літопису або щоденника подорожнього, чи законодавчий акт тощо). 2. Встановлювати час і місце створення документа в контексті історичної епохи. 3. З'ясувати авторство документа, визначити належність його творців до певної соціальної групи. 4. Встановлювати призначення та обставини створення документа на тлі історичної доби.

Пошук інформації та аналіз змісту документа (2 етап). 5. Встановлювати основні події, явища (історичні постаті), про які йдеться в джерелі. 6. З'ясувати ставлення автора документа до описаного ним, визначити вияви упередженості або доводити достовірність інформації. 7. Виокремлювати історичні деталі з тексту документа (факти, події, явища, характеристики істо-